

Sauesemin 2021 - Urovekkende utvikling i tilslaget

Forfatter

Thor Blichfeldt, Norsk Sau og Geit

Sammendrag

Semin er viktig for avlsarbeidet. Skal vi få brukt semin i et passende omfang, er vi avhengige av at seminbrukerne lykkes med å få en stor del av de inseminerte søyene drektige. Det ser dessverre ut til å gå den gale vegen med tilslaget i semin. Vi har ingen forklaring på dette, og da vet vi heller ikke hvor vi skal sette inn tiltak for å forbedre resultatet.

Publisert

2021

Referanse

Sau og Geit, nr 2 - 2021, side 18-19

Utskriftsdato

02.10.2022 www.fag.nsg.no

Urovekkende utvikling i tilslaget

Semin er viktig for avlsarbeidet. Skal vi få brukt semin i et passende omfang, er vi avhengige av at seminbrukerne lykkes med å få en stor del av de inseminerte søyene drektige. Det ser dessverre ut til å gå den gale vegen med tilslaget i semin. Vi har ingen forklaring på dette, og da vet vi heller ikke hvor vi skal sette inn tiltak for å forbedre resultatet.

Av: Thor Blichfeldt, leder av avls- og seminavdelingen i NSG

Saueholderne som er medlem av Sauekontrollen, rapporterer inn inseminasjonene og paringene. Dette er grunnlaget for seminstatistikken vår. Vi henter ut søyene som har blitt inseminert, og så sjekker vi om de har blitt inseminert eller parett opp igjen. Vi beregner altså en ikke-omløpsprosent som vi i vanlig tale kaller tilslagsprosenten.

Feilkilder i tilslagsstatistikken

Hvis søya løper om etter en inseminasjon og saueholderen ikke legger inn informasjon om dette i Sauekontrollen, så går vi ut fra at søya har tatt seg. Tilslagsprosenten vil dermed kunne være noe høyere enn den faktiske drektighetsprosenten og lamningsprosenten.

Noen saueholdere rapporterer aldri inn bedekningene, men legger inn far direkte på lamminga. Da blir inseminasjonen aldri med på statistikken, for vi regner bare på innrapporterte inseminasjoner.

Vi forsøker hvert år å informere saueholderne om viktigheten av å rapportere korrekt, slik at vi får en korrekt tilslagsstatistikk.

Tilslaget de siste 10 årene

Vi beregner tilslaget i semin for den enkelte seminvær. Med dette som utgangspunkt, beregner vi tilslagsprosenten for rasen og for hele seminvirksomheten.

I 2020 sendte vi ut 31 600 doser. Nå, midt i mars 2021, har Sauekontrollen fått inn resultatet for 21 400 søyer som tilsvarer

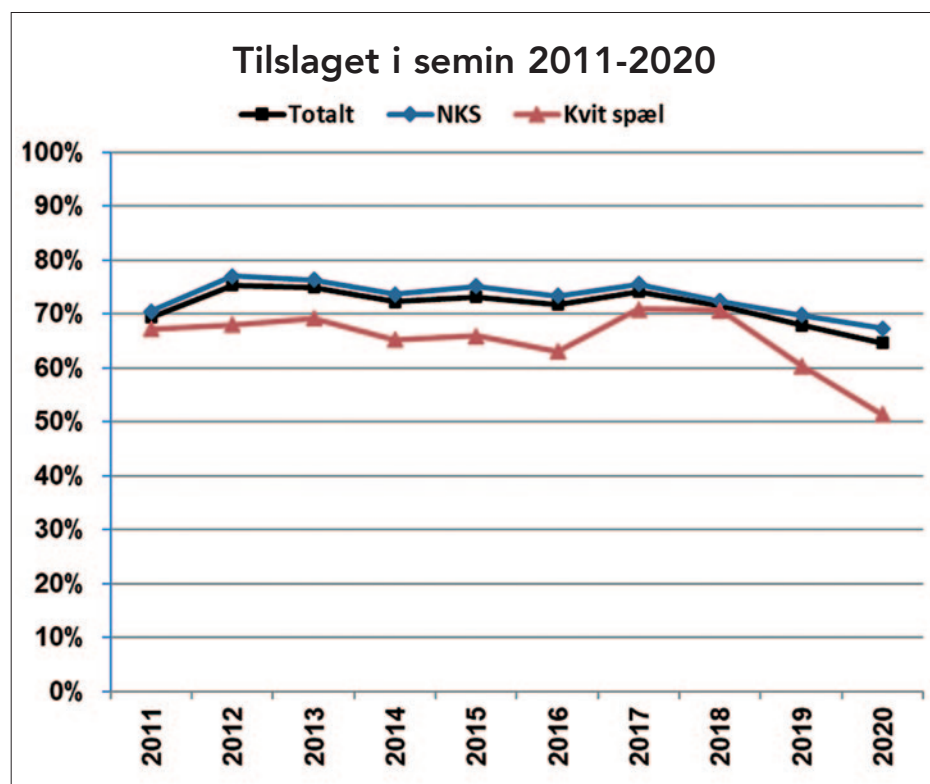
2/3 av utsendte doser. Det er så mange inseminasjoner at vi regner med at det beregnede tilslaget er representativt for seminsesongen 2020.

Figuren viser tilslaget de siste 10 årene, fra 2011 til 2020. Den svarte linja viser totalresultatet. Det går litt opp og ned, men fra 2012 til 2017 var tilslaget ganske stabilt mellom 72 og 75 %. Dette er et «greit» resultat når godt over 1 300 saueholdere

inseminerer sine egne søyer med den enkle inseminasjonsmetoden «skudd i blinde».

Fra 2017 til 2018 gikk tilslaget ned med 2,7 prosentpoeng, men lå fortsatt over 71 %. Jeg tenkte da at dette skyldtes forbedringer i rapporteringen til Sauekontrollen.

I 2019 gikk det ytterligere nedover, nå med 3,5 prosentpoeng fra året før. Uroen begynte å snike seg inn, og vi sjekket alle prosedyrer på Staur uten å finne noen avvik.

I 2020 har vi en ytterligere nedgang på 3,3 prosentpoeng. Tilslaget er nå 64,6 %. Dette er bekymringsfullt lavt!

Tilslaget per rase

NKS står for nesten 70 % av sædsalget og drøyt 70 % av innrapporterte resultater. Kvit spæl er nest største rase med ca. 10 %. De resterende 20 % er fordelt på 19 raser.

Vi er vant til at NKS, den blå linja i figuren, ligger over gjennomsnittet. Når NKS står for 70 % av inseminasjonene, vil en nedgang hos NKS ha stor betydning for totalresultatet. NKS har gått jevnt nedover de 3 siste årene, og det samme har altså totalresultatet.

Kvit spælsau, den røde linja i figuren, har i mange år ligget godt under NKS. I 2017 og 2018 gikk det bedre, med over 70 % tilslag, før vi fikk et fall på 10 prosentpoeng i 2019 og ytterligere 9 prosentpoeng i 2020. Tilslaget er nå bare så vidt over 50 %, og det er uakseptabelt lavt.

Kvalitetskontroll av sæden

Vi tiner ett strå fra hvert eneste sæduttak og kontrollerer sæden i mikroskopet for å sikre at den holder god kvalitet etter fortyning og frysing. Hvis sædbildet er dårlig, blir ejakulatet kastet. Bedømmingskriteriene, og terskelen for å kassere et ejakulat, har vært det samme siden vi startet med seminastasjon på Staur for snart 20 år siden.

Enkeltværer

Det er variasjon i tilslag mellom værene innen en rase uten at vi kan se dette på sædbildet i mikroskopet.

I 2020 har den beste NKS-væren 80 % tilslag. Gjennomsnittet er på 67 %. De to NKS-værene med lavest tilslag har 56 % og 44 %.

For de 14 kvite spælværene er spredningen fra 72 % til 26 %.

Værer som har dårlig tilslag første året i semin, blir ikke satt i salg seinere år. Noen etterspurte værer har et tilslag som er i grenseland for hva vi ønsker å sette i salg. Disse kan bli satt i salg med advarsel om det dårlige tilslaget, redusert dosepris og anbefaling om å bruke dobbeltinseminering.

Salg over 2 år

Vi produserer den sæden vi trenger sesongen værene kommer til Staur, og så slaktes alle værene i mars året etter. Alle værer får et lager med tanke på salg neste år.

I 2020 solgte vi sæd fra 7 NKS-værer der sæden var produsert året før. Hvis nedgangen i tilslag fra 2019 til 2020 skyldes

Foto: Pål Godager

endring i sædproduksjonen fra 2019 til 2020, burde de 7 ikke falle i tilslag. Dette har vi sjekket. Resultatene er ikke entydige, noen av dem går opp fra 2019 til 2020, og andre går ned.

I 2019 solgte vi 2018-sæd fra 11 NKS-værer. Resultatet fra disse 11 værene varierte fra en økning i tilslag på 10 % til en nedgang på 10 % fra 2018 til 2019. Dette viser hvor vanskelig det er å forutsi hvordan semintilslaget vil bli.

Ingen endring i rutinene på Staur

Vi har ikke gjort noen endringer i rutinene på Staur de siste årene. Værene ser bra ut, og det samme med sædbildet. Vi i avls- og seminavdelingen tror derfor ikke at forklaringen på det fallende tilslaget ligger i sædproduksjonen og kvaliteten på sæden vi sender ut.

Endringer i felten?

Når totalresultatet faller med 3 prosentpoeng i året tre år på rad, er det

mange som har fått dårligere resultat. Flere har kontaktet meg og rapporterer om det dårligste tilslaget noen gang, mens andre er fornøyd med resultatet. Det er altså stor spredning mellom besetningene, mer enn noen gang før høres det ut til.

Bedre innrapporteringsrutiner og bedre samsvar mellom tilslagsprosent og drektighetsprosent kan forklare noe av nedgangen, men jeg tviler på at det er den viktigste forklaringen. En nedgang i resultatet på kvit spæl fra 71 til 51 % på 2 år, kan i alle fall ikke forklares med endring i innrapportering.

Vi har ingen forslag til endringer i felt som kan være hovedårsaken til nedgangen i tilslaget.

Hva gjør vi i 2021?

Vi er rådville!

Etter påske vil vi søke råd hos fagfolk utenfor avdelingen i håp om å få innspill til ting vi kan endre på i 2021, slik at tilslaget stiger igjen.